

Kinh tế thị trường Việt Nam từ góc nhìn của quan hệ trung tâm - ngoại vi văn hóa

Nguyễn Văn Dân^(*)

Tóm tắt: *Hiện nay, ở Việt Nam có nhiều quan niệm về kinh tế thị trường định hướng XHCN. Tuy nhiên, cách lý giải về định hướng XHCN và về những đặc điểm định hướng XHCN của kinh tế thị trường nước ta do các nhà khoa học đưa ra lại chưa cho thấy rõ đặc thù định hướng XHCN của nền kinh tế mà chúng ta đang xây dựng. Trong khi đó, các chuyên gia và các nhà quản lý kinh tế của nước ta đang có xu hướng muốn thúc đẩy doanh nghiệp tư nhân đóng vai trò chủ đạo trong nền kinh tế thị trường theo mô hình chung của thế giới. Bài viết làm rõ đặc điểm văn hóa riêng biệt của kinh tế thị trường Việt Nam, phân tích vai trò của doanh nghiệp nhà nước và doanh nghiệp tư nhân cũng như mối quan hệ trung tâm - ngoại vi của từng thành phần kinh tế qua góc nhìn của quan hệ trung tâm - ngoại vi văn hóa. Trên cơ sở đó, khẳng định kinh tế thị trường định hướng XHCN là phải xác lập quan hệ trung tâm - ngoại vi, trong đó quan hệ trung tâm - ngoại vi là mối quan hệ bình đẳng, có cạnh tranh lành mạnh đem lại đóng góp tích cực từ khu vực nhà nước và khu vực tư nhân cho nền kinh tế của nước ta.*

Từ khóa: Kinh tế thị trường, Xã hội chủ nghĩa, Trung tâm - ngoại vi

Kinh tế thị trường Việt Nam từ góc nhìn trung tâm - ngoại vi

Một trong những công việc đổi mới quan trọng nhất của nước ta là xây dựng nền kinh tế thị trường. Đây là thể hiện của xu hướng hướng tâm và hội nhập với thế giới. Trước đây, trong cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc, Việt Nam từng tự hào là trung tâm của thế giới. Và thế giới, hay ít ra là một nửa thế giới, cũng coi chúng ta là trung tâm.

Thế nhưng, chiến tranh đã làm cho chúng ta lạc hậu so với quá trình phát triển của thế giới. Một trung tâm của cách mạng thế giới có nguy cơ bị loại trừ ra vùng ngoại vi.

Ý thức được điều đó, nước ta đã tiến hành công cuộc đổi mới toàn diện. Trong đó, đổi mới tư duy về kinh tế là một trong những đổi mới quan trọng. Đổi mới tư duy kinh tế trước hết là đổi mới quan niệm về nền kinh tế kế hoạch hóa. Khi phe XHCN ở châu Âu sụp đổ, chúng ta đã phải xác định lại trung tâm của thế giới. Đồng thời, phải tư duy lại kinh

---

^(*) PGS.TS., Viện Thông tin KHXH, Viện Hàn lâm KHXH Việt Nam; email: nguyenvandan1@gmail.com.

tế như thế nào để phát triển kịp với thế giới, tránh vị thế ngoại vi. Từ đó, kinh tế thị trường là giải pháp không thể tránh khỏi. Kinh tế thị trường là quy luật phát triển phổ biến, là quy luật trung tâm, kinh tế Việt Nam muốn phát triển thì không thể đứng ngoài sự ảnh hưởng của trung tâm. Xét ở cấp thế giới, chúng ta đang phát triển với vectơ từ ngoại vi vào trung tâm, theo sức hút của trung tâm.

Trên tinh thần đổi mới tư duy, Đảng Cộng sản Việt Nam đã xác định rằng kinh tế thị trường định hướng XHCN là mô hình kinh tế trong suốt thời kỳ quá độ lên CNXH ở nước ta. Vì thế, hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường là tiền đề quan trọng để thúc đẩy quá trình tái cơ cấu nền kinh tế, chuyển đổi mô hình tăng trưởng và ổn định kinh tế vĩ mô.

Sau 30 năm đổi mới, kinh tế thị trường của nước ta đã đạt được một số thành tựu bước đầu, đóng góp cho quá trình phát triển đất nước theo định hướng XHCN, từng bước thực hiện mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”. Tuy nhiên, đến nay vẫn còn không ít những vấn đề chưa được lý giải, ví dụ như vấn đề quan hệ giữa doanh nghiệp nhà nước với doanh nghiệp tư nhân, vấn đề vai trò của doanh nghiệp nhà nước và của doanh nghiệp tư nhân, đánh giá vai trò trung tâm của doanh nghiệp nhà nước như thế nào, quan niệm vị thế được coi là ngoại vi của doanh nghiệp tư nhân ra sao, mặc định coi doanh nghiệp nhà nước là trung tâm có mâu thuẫn với bản chất của kinh tế thị trường không,... Đây chính là những vấn đề của mối quan hệ trung tâm - ngoại vi. Xem xét và trả lời cho những câu hỏi này cần phải viện dẫn đến thực tế vận hành của

các quy luật kinh tế thị trường trên thế giới, nhưng đồng thời không thể không tính đến sự chi phối của môi trường văn hóa đặc thù của dân tộc.

Kinh tế thị trường từ góc nhìn văn hóa

Thế giới đang hướng tới xã hội tri thức. Và, tổng hợp ý kiến của các nhà khoa học trên thế giới, của một số tổ chức quốc tế và một số tổ chức của Liên Hợp Quốc, chúng tôi rút ra định nghĩa: *Xã hội tri thức là một kiểu xã hội dựa trên việc không ngừng sản xuất và sử dụng hàng loạt tri thức trong mọi lĩnh vực, với sự trợ giúp của công nghệ thông tin và truyền thông hiện đại, để phát triển con người trên toàn hành tinh một cách công bằng, an sinh và bền vững. Việc sản xuất và sử dụng tri thức thông qua môi trường giáo dục - đào tạo và nghiên cứu - triển khai đã làm gia tăng giá trị của tri thức trong tất cả các ngành kinh tế, khoa học và công nghệ, được đặc trưng bằng những cái tên: kinh tế tri thức và công nghệ cao. Một kiểu xã hội như vậy có thể được xây dựng và phát triển ở mọi quốc gia, không phân biệt chế độ chính trị - xã hội* (Xem: Nguyễn Văn Dân, 2015, tr.93). Đó là một xã hội mang tính trách nhiệm và nhân văn đối với con người. Nó không chỉ là kinh tế tri thức, mà quan trọng nhất nó phải là một xã hội đảm bảo quyền con người, công bằng và an ninh. Như vậy, kinh tế thị trường trong xã hội tri thức không phải là một nền kinh tế thuần túy kinh tế, mà nó là một nền kinh tế thị trường nhân văn.

Mặc dù có những nguyên tắc chung, nhưng kinh tế thị trường còn chịu ảnh hưởng của điều kiện lịch sử - văn hóa - xã hội của mỗi quốc gia. Vì thế, quá trình chuyển đổi nền kinh tế kế hoạch

hóa của nước ta từ thời bao cấp sang cơ chế thị trường mới sẽ thể hiện những nguyên tắc chung của kinh tế thị trường và quản lý kinh tế theo cơ chế thị trường trong điều kiện lịch sử - văn hóa - xã hội đặc thù của quốc gia. Trên thế giới, cả các nước tư bản phát triển lẫn các nước đang phát triển đều đang hướng tới một nền kinh tế thị trường nhân văn, tức là hướng tới một nền kinh tế có chức năng phục vụ con người để con người ngày càng sống tốt hơn, thỏa mãn đầy đủ hơn những nhu cầu vật chất, văn hóa và tinh thần. Xu hướng đó đang làm cho các nước có chế độ chính trị - xã hội khác nhau có thể cùng tồn tại, cùng xích lại gần nhau để giải quyết những vấn đề toàn cầu như dân số, môi trường, an ninh toàn cầu và an ninh con người...

Trên tinh thần đó, Đảng và Nhà nước ta đã đưa ra chủ trương phát triển nền kinh tế thị trường định hướng XHCN. Với mục tiêu xây dựng một xã hội “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh” như Đảng Cộng sản Việt Nam đã nhiều lần khẳng định (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2011, tr.23), nền kinh tế thị trường định hướng XHCN của nước ta thể hiện tính lịch sử - văn hóa - xã hội cụ thể của đất nước, thực sự mang tính nhân văn theo tinh thần của Liên Hợp Quốc.

Như vậy, ở cấp toàn cầu vĩ mô, kinh tế thị trường định hướng XHCN của Việt Nam là một thành phần đặc thù trong quy luật phổ biến của kinh tế thị trường thế giới. Cái đặc thù đó là định hướng XHCN của riêng Việt Nam. Chúng ta đang chuyển từ vị thế ngoại vi thành một bộ phận của trung tâm thế giới. Quan hệ giữa thị trường và định hướng XHCN phải được xây dựng và

vận hành như thế nào để chúng ta hội nhập được với thế giới trong tiến trình toàn cầu hóa, tránh nguy cơ bị loại trừ vĩnh viễn ra ngoại vi. Đó chính là bài toán cho các nhà quản lý kinh tế của chúng ta ở cả cấp nhà nước lẫn cấp doanh nghiệp.

Để giải quyết được vấn đề nói trên ở cấp vĩ mô, chúng ta phải làm tốt được ở cấp vi mô, tức là chúng ta phải xây dựng được một nền kinh tế quốc dân thực sự mang tính thị trường nhưng lại tuân thủ định hướng XHCN. Đây là bài toán không dễ và để giải quyết nó, chúng ta phải xác định được đặc điểm của một nền kinh tế XHCN theo mô hình mới. Tuy nhiên, mô hình mới của kinh tế XHCN vẫn chưa có trên thế giới.

Theo GS.TS. Đỗ Hoài Nam, Viện Hàn lâm KHXH Việt Nam, nội dung của định hướng XHCN trong phát triển kinh tế thị trường ở Việt Nam được thể hiện như sau (Đỗ Hoài Nam, 2013):

- Phát triển kinh tế thị trường phải nhằm góp phần thực hiện mục tiêu phát triển đất nước là từng bước quá độ lên CNXH, làm cho “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh, do nhân dân làm chủ”.

- Giải quyết tốt những mối quan hệ lớn trong quá trình thực hiện mục tiêu phát triển đất nước ở từng giai đoạn quá độ lên CNXH.

- Bảo đảm hiệu lực và hiệu quả quản lý của Nhà nước pháp quyền Việt Nam của dân, do dân và vì dân dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam trong quá trình phát triển đất nước nói chung và phát triển kinh tế thị trường hiện đại.

Theo một số nhà khoa học khác, định hướng XHCN của mô hình kinh tế thị trường thể hiện bản chất nhân văn, có thể quy tụ lại ở những chuẩn mực sau (Lê Anh Sắc, Doãn Công Khánh, 2014):

1) Tất cả các chiến lược phát triển kinh tế - xã hội của Chính phủ, của các doanh nghiệp đều phải tính đến hiệu quả sử dụng tài nguyên, với ý thức tối cao rằng tài nguyên không phải là vô hạn.

2) Để khắc phục những hậu quả xã hội của nền kinh tế thị trường, Chính phủ cần phải thành lập và tăng cường hoạt động của các cơ quan bảo hiểm - từ thiện để bảo đảm cuộc sống tối thiểu cho những người đã rời khỏi đội quân lao động.

3) Chính phủ ngày càng tăng mức chi tiêu cho các loại hàng hóa, dịch vụ công cộng, chăm sóc y tế, giáo dục, đầu tư thích đáng cho việc tái sản xuất sức lao động của thế hệ hiện tại và mai sau.

4) Đầu tư cho mai sau một cách tốt nhất là tìm cách thỏa mãn một cách tốt nhất những nhu cầu của hiện tại. Sự tốt đẹp của nền kinh tế trong những chu kỳ sau phải được bắt đầu ngay từ sự đầu tư cho hiện tại. Do đó, nền kinh tế thị trường mà chúng ta hướng tới nên tăng trưởng theo đường lối tác động vào cầu, tăng mức cầu để từ đó tăng mức cung một cách vững chắc.

Tuy nhiên, chúng tôi cho rằng cách lý giải về định hướng XHCN của GS.TS. Đỗ Hoài Nam còn chung chung, mang tính đường lối của kinh tế kế hoạch hóa thời bao cấp. Còn những đặc điểm định hướng XHCN của kinh tế thị trường nước ta do các nhà khoa học khác đưa ra lại chưa thấy rõ đặc thù định hướng XHCN của nền kinh tế mà chúng ta đang xây dựng. Những đặc điểm đó hầu hết đều trùng lặp với các đặc điểm của

kinh tế TBCN hiện đại. Đây là một khó khăn, bởi lẽ thế giới vẫn chưa có CNXH, và vì thế vẫn chưa có kinh tế thị trường XHCN. Những đặc điểm trước đây như kế hoạch hóa, xóa bỏ kinh tế tư nhân mà chúng ta vẫn coi là của CNXH thì thực tiễn của các nước XHCN cũ ở châu Âu đã chứng minh là không còn giá trị. Chúng ta đã từ bỏ mô hình kinh tế này để đi theo mô hình kinh tế thị trường - một đặc trưng của kinh tế TBCN, nhưng chúng ta vẫn muốn định hướng nó đi theo CNXH. Vậy chúng ta phải định hướng như thế nào để không rơi vào chủ nghĩa duy ý chí một lần nữa?

Các nhà khoa học thường nhấn mạnh đến vai trò điều tiết của Nhà nước như là một đặc điểm quan trọng của định hướng XHCN, nhưng TS. Lê Anh Sắc và TS. Doãn Công Khánh, Viện Nghiên cứu Thương mại cho rằng: “Mặc dù CNXH và CNTB là hai chế độ chính trị, xã hội khác nhau nhưng cùng đứng trước sự giới hạn về tài nguyên, hàng hóa và dịch vụ so với nhu cầu của con người, nên nền sản xuất tất yếu là sản xuất hàng hóa. Do đó, sự cần thiết phải quản lý nền kinh tế theo cơ chế thị trường có điều tiết hay cơ chế kinh tế hỗn hợp cũng là lẽ đương nhiên” (Lê Anh Sắc, Doãn Công Khánh, 2014). Như vậy, kinh tế thị trường có điều tiết không phải là đặc thù của riêng CNXH.

Người ta nói đến đặc thù của kinh tế định hướng XHCN là sự tồn tại của sở hữu nhà nước. Nhưng TS. Lê Anh Sắc và TS. Doãn Công Khánh khẳng định: “Trong hầu hết các hình thức tổ chức nhà nước: nhà nước chủ nô, nhà nước phong kiến, nhà nước TBCN, nhà nước nào cũng thừa nhận sự cùng tồn tại của hai hình thức sở hữu: Sở hữu nhà nước và sở hữu tư nhân. Lịch sử phát triển

kinh tế của các nước TBCN cũng chứng tỏ rằng sự cùng tồn tại của hai hình thức sở hữu này không hề ngăn cản quá trình lưu thông hàng hóa. Ngược lại chính nhờ có bộ phận sở hữu nhà nước này mà một mặt các chính phủ có thể hạn chế bớt được một phần những khuyết tật của nền kinh tế thị trường. Mặt khác, tạo ra môi trường cạnh tranh lành mạnh giữa các hình thức sở hữu, giữa các thành phần kinh tế” (Lê Anh Sác, Doãn Công Khánh, 2014).

Người ta nói định hướng XHCN cho kinh tế thị trường tức là phải coi doanh nghiệp nhà nước là thành phần kinh tế chủ đạo (*Kinh tế thị trường định hướng XHCN*, <http://vi.wikipedia.org/wiki/...>). Tuy nhiên trên thực tế, doanh nghiệp nhà nước của chúng ta trong thời gian qua lại không phát huy được vai trò nòng cốt của mình, chưa xứng đáng là đầu tàu cho nền kinh tế. Tham nhũng lãng phí cũng nảy sinh nhiều nhất ở khu vực này. Chính vì thế, tại Diễn đàn Kinh tế mùa xuân 2015 diễn ra ngày 21/4/2015 tại Tp. Vinh, Nghệ An, vai trò của doanh nghiệp tư nhân trong kinh tế Việt Nam đã được bàn đến và các diễn giả đã đưa ra câu hỏi: “Ai đang đóng vai trò động lực của nền kinh tế?”. Thực tế hiện nay, doanh nghiệp nhà nước có số lượng 4.000, chiếm 30% tổng sản phẩm quốc nội (GDP) của cả nước, sử dụng >60% tổng tín dụng, tài sản, chiếm $\approx$ 45% tổng tài sản của cả nước. Trong khi đó, Nhà nước tuyên bố, doanh nghiệp nhà nước chỉ làm những gì tư nhân không làm được. Tuy nhiên, doanh nghiệp nhà nước hiện đang chiếm 99% trong sản xuất phân bón, 97% trong khai thác than, 94% trong sản xuất điện - gas, 91% trong truyền thông, 88% trong lĩnh vực bảo hiểm... Như vậy,

doanh nghiệp nhà nước đã tham gia sản xuất và kinh doanh cùng với doanh nghiệp tư nhân. Bên cạnh đó, doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài (FDI) chiếm 67% tổng kim ngạch xuất khẩu, chiếm $\approx$ 70% giá trị sản xuất công nghiệp (Diễn đàn Kinh tế mùa xuân 2015, 2015). Vậy, câu hỏi đặt ra là: Có đúng doanh nghiệp nhà nước đang đóng vai trò chủ đạo không?

Về vấn đề này, Bộ trưởng Bộ Kế hoạch và Đầu tư Bùi Quang Vinh khẳng định: “Doanh nghiệp tư nhân phải trở thành nền tảng, thành động lực quan trọng nhất để đóng góp vào tăng trưởng, ổn định nền kinh tế Việt Nam. Nếu không làm được điều này, Việt Nam không bao giờ có được tăng trưởng tốt, không bao giờ có được nền kinh tế vững mạnh và tự chủ”. Bên cạnh đó, ông Phạm Việt Muôn, nguyên Phó trưởng ban Ban chỉ đạo đổi mới và phát triển doanh nghiệp cho rằng: “Nếu không đảo ngược về doanh nghiệp tư nhân là động lực trong nền kinh tế, thì khu vực doanh nghiệp nhà nước vẫn thế thôi”. Còn nhóm chuyên gia kinh tế thuộc Chương trình giảng dạy Fullbright nhận định: “Nền kinh tế Việt Nam đang chạy một động cơ. Ba động cơ nội là kinh tế nhà nước, kinh tế tư nhân và nông nghiệp đều đang gặp vấn đề, chỉ có một động cơ ngoại đó là khu vực có vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài FDI là đang chạy tốt”. TS. Lưu Bích Hồ, nguyên Viện trưởng Viện Chiến lược phát triển cho rằng: “Chúng ta vẫn có thể cứ tuyên bố doanh nghiệp nhà nước đóng vai trò chủ đạo. Nhưng chúng ta phải tập trung sức thúc đẩy doanh nghiệp tư nhân để cho nó lớn mạnh đến khi nó có đủ khả năng thay thế vai trò của doanh nghiệp nhà nước” (Diễn đàn Kinh tế mùa xuân 2015, 2015).

Trước đó, năm 2014, PGS.TS. Phí Mạnh Hồng, Đại học Quốc gia Hà Nội và PGS.TS. Trần Đình Thiên, Viện Kinh tế Việt Nam cũng cho rằng “Gắn định hướng XHCN với việc duy trì và phát triển sở hữu công thì mệnh đề ‘phát triển nền kinh tế thị trường định hướng XHCN’ tự nó đã mâu thuẫn”. Hai tác giả cho rằng, việc điều tiết của Nhà nước chỉ nên giới hạn ở việc điều hành thông qua chính sách và các dịch vụ công chứ Nhà nước không nên làm chủ sở hữu doanh nghiệp nhà nước (Phí Mạnh Hồng, Trần Đình Thiên, 2014). Có thể thấy, các chuyên gia và các nhà quản lý kinh tế của nước ta đều có xu hướng muốn thúc đẩy doanh nghiệp tư nhân để tiến tới đóng vai trò chủ đạo trong nền kinh tế thị trường theo mô hình chung của thế giới. Trong khi đó, nhiều nhà khoa học vẫn có ý kiến cho rằng trong nền kinh tế thị trường định hướng XHCN thì “khu vực kinh tế nhà nước giữ vai trò chủ đạo trong nền kinh tế, kinh tế nhà nước và kinh tế tập thể ngày càng trở thành nền tảng vững chắc của nền kinh tế” (*Kinh tế thị trường định hướng XHCN*, <http://vi.wikipedia.org/wiki/...>). Tuy nhiên, trước những ý kiến về vai trò của doanh nghiệp tư nhân nói trên, thì quan điểm coi kinh tế nhà nước đóng vai trò chủ đạo theo định hướng XHCN liệu có còn đứng vững?

Vậy, phải chăng đặc điểm định hướng XHCN duy nhất của kinh tế thị trường Việt Nam còn lại chỉ là nền kinh tế do *Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo*? Thế nhưng đây lại là đặc điểm ngoại sinh mang tính thuần túy chính trị chứ không phải là thuộc tính mang bản chất nội sinh của kinh tế thị trường Việt Nam. Bởi lẽ, việc Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo kinh tế là điều

đương nhiên, vì Đảng lãnh đạo toàn diện đất nước. GS.TS. Đỗ Hoài Nam cũng cho rằng: “Để góp phần cụ thể hóa định hướng XHCN trong phát triển kinh tế thị trường của nước ta, chúng ta “cần kiên trì theo đuổi cách tiếp cận về định hướng chính trị của mục tiêu phát triển (...). Đó là nguyên tắc bất biến” (Đỗ Hoài Nam, 2013). Cho nên, dù có nói “định hướng XHCN” hay không thì vẫn là Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo.

Như vậy, nếu không xác định được đặc điểm văn hóa riêng biệt của kinh tế thị trường Việt Nam để có thể được thế giới công nhận, thì hoặc là chúng ta sẽ phải quay sang sao chép hoàn toàn mô hình kinh tế thị trường của nước ngoài, chấp nhận hòa nhập với mô hình kinh tế trung tâm của thế giới, hoặc là chúng ta sẽ không được thế giới chấp nhận nếu chúng ta yêu cầu họ công nhận cả những đặc điểm văn hóa không làm thành bản chất của nền kinh tế thị trường, và như thế chúng ta sẽ có nguy cơ bị đẩy ra ngoài vi trong dòng chảy của lịch sử thế giới. Có lẽ, nhận thức được điều này cho nên trên bình diện đối ngoại, Chính phủ Việt Nam luôn kêu gọi các nước công nhận nền kinh tế của nước ta đơn thuần chỉ là nền “kinh tế thị trường” mà không phải là “nền kinh tế thị trường *định hướng XHCN*”. Phải chăng, chúng ta cho rằng “kinh tế thị trường định hướng XHCN” chỉ là để xác định lập trường chính trị của nhân dân *trên bình diện đối nội*, nhằm khẳng định quyết tâm đi theo con đường XHCN của nước ta, mặc dù Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã phát biểu tại phiên thảo luận của Dự thảo sửa đổi Hiến pháp năm 1992, con đường xây dựng XHCN là một quá trình lâu dài, “đến hết thế kỷ này không biết đã có

CNXH hoàn thiện ở Việt Nam hay chưa” (Xem: *Dự thảo chưa vang vọng như lời hiệu triệu*, <http://tuoitre.vn/tin/chinh-tri-xa-hoi...>). Bộ trưởng Bộ Kế hoạch và Đầu tư Bùi Quang Vinh cũng cho rằng: “Chúng ta cứ nghiên cứu mô hình đó, mà mãi có tìm ra đâu. Làm gì có cái thứ đó mà đi tìm” (*Kinh tế thị trường định hướng XHCN*, <http://vi.wikipedia.org/wiki/...>).

Trên thực tế vẫn còn các lý luận khác, hoàn toàn không thể nói rằng “nhiều vấn đề lý luận và thực tiễn về kinh tế thị trường, phát triển và quản lý kinh tế thị trường đã được làm rõ, cung cấp cơ sở khoa học cho những quyết định về chủ trương, đường lối, cơ chế và chính sách phát triển của Đảng, Nhà nước” (Đỗ Hoài Nam, 2013). Nói như thế có chủ quan không? Có thể thấy, các nhà khoa học của nước ta vẫn còn nặng về lý thuyết mà chưa bám sát thực tế để làm rõ vấn đề.

Xét trên cấp vi mô quốc gia, khẳng định kinh tế thị trường định hướng XHCN là phải xác lập quan hệ trung tâm - ngoại vi. Ở đây, chúng ta muốn doanh nghiệp nhà nước là đầu tàu trung tâm; doanh nghiệp tư nhân là ngoại vi. Tuy nhiên, doanh nghiệp nhà nước giờ đây (doanh nghiệp cổ phần, tập đoàn cổ phần hóa được phân cấp, phân quyền trách nhiệm đến từng đơn vị kinh tế) không giống với doanh nghiệp nhà nước thời bao cấp. Đồng thời, các doanh nghiệp tư nhân cũng không thuần túy là ngoại vi theo nghĩa bị loại trừ. Hơn chục năm qua, doanh nghiệp tư nhân có những đóng góp quan trọng cho GDP của cả nước. Trong khi đó vẫn có nhiều doanh nghiệp nhà nước làm ăn thua lỗ, tham nhũng xuất hiện chủ yếu ở các đơn vị này. Như vậy, quan hệ trung tâm

- ngoại vi ở đây phải là một quan hệ bình đẳng, có cạnh tranh lành mạnh, đem lại đóng góp tích cực từ cả khu vực nhà nước lẫn khu vực tư nhân cho nền kinh tế thị trường của chúng ta. Không nên áp đặt một cách tiên nghiệm vai trò chủ đạo cho bất cứ một thành phần kinh tế nào.

Vậy, khi đã mặc định kinh tế - xã hội nước ta là do Đảng lãnh đạo và theo định hướng XHCN - một đặc điểm văn hóa riêng biệt của kinh tế thị trường nước ta, thì chúng ta hãy thẳng thắn gọi đúng tên nền kinh tế của chúng ta đơn giản là “kinh tế thị trường” để có thể hội nhập cùng thế giới. Như thế chúng ta mới có cơ hội trao đổi kinh nghiệm với thế giới để cùng phát triển, tránh được nguy cơ tụt hậu và bị loại trừ □

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN

1. Nguyễn Văn Dân (2015), *Diện mạo và triển vọng của xã hội tri thức* (in lần thứ 2), Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
2. Diễn đàn Kinh tế mùa xuân 2015 (2015), *Đâu là động lực chính của sự phát triển kinh tế?*, <http://vtv.vn/van-de-hom-nay/ai-dong-vai-tro-dong-luc-cua-nen-kinh-te-20150422054949748.htm>.
3. *Dự thảo chưa vang vọng như lời hiệu triệu*, <http://tuoitre.vn/tin/chinh-tri-xa-hoi/20131023/du-thao-chua-vang-vong-nhu-loi-hieu-trieu/576098.html> ngày 23/10/2013.
4. Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Báo cáo chính trị của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI của Đảng*, <http://dangcongsan.vn>.

5. Phí Mạnh Hồng, Trần Đình Thiên (2014), “Quan niệm và tính thực tiễn của ‘Nền KTTT định hướng XHCN ở Việt Nam’”, *Nghiên cứu kinh tế*, số 430, tháng 3.
6. *Kinh tế thị trường định hướng XHCN*, http://vi.wikipedia.org/wiki/Kinh_t%E1%BA%BF_th%E1%BB%8B_tr%C6%B0%E1%BB%9Dng_%C4%91%E1%BB%8Bnh_h%C6%B0%E1%BB%9Bng_x%C3%A3_h%E1%BB%99i_ch%E1%BB%A7_ngh%C4%A9a.
7. Đỗ Hoài Nam (2013), *Phát triển nền kinh tế thị trường định hướng XHCN ở Việt Nam*, *Việt Nam*, <http://www.tapchicongsan.org.vn/Home/NghiencuuTraodoi/2013/-dinh-huong-xa-hoi-chu.aspx>, ngày 6/8.
8. Lê Anh Sắc, Doãn Công Khánh (2014), “Xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng XHCN ở Việt Nam - Lý luận, thực tiễn và giải pháp”, <http://www.tapchicongsan.org.vn/Home/Nghiencuu-Traodoi/2014/26037/Xay-dung-nen-kinh-te-thi-truong-dinh-huong-xa-hoi-chu.aspx>, ngày 25/2.

(tiếp theo trang 56)

Chủ thể truyền thông tôn giáo của hệ thống chính trị cần nâng cao trách nhiệm trong nhiệm vụ xây dựng, hoàn thiện chính sách, pháp luật về tôn giáo cho phù hợp với tình hình trong nước, quốc tế và đúng với quan điểm của Đảng; quan tâm giải quyết mâu thuẫn giữa yêu cầu rất cao về việc nhận thức đúng chính sách, pháp luật tôn giáo với trình độ văn hóa, dân trí không đồng đều của người dân. Công tác truyền thông tôn giáo cần được đặt trong quá trình giải quyết mâu thuẫn giữa âm mưu chia rẽ dân tộc, chống phá chế độ của các thế lực xấu, với việc tăng cường khối đại đoàn kết toàn dân tộc, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Từ thực trạng về truyền thông tôn giáo của Đảng và Nhà nước ta những năm qua, tác giả đề xuất một số khuyến nghị cụ thể nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả của truyền thông tôn giáo ở nước ta trong thời gian tới. Đó là:

- Đảng và Nhà nước cần xây dựng chiến lược phát triển hệ thống truyền thông tôn giáo. Trước hết cần nâng cao nhận thức cho cán bộ, đảng viên và

nhân dân về tôn giáo, công tác tôn giáo và truyền thông tôn giáo; phát triển hệ thống truyền thông đại chúng hiện đại. Đẩy mạnh truyền thông tôn giáo tới đối tượng là bạn bè quốc tế. Tổ chức nghiên cứu truyền thông tôn giáo, tiến tới xây dựng chuyên ngành truyền thông tôn giáo trong ngành tôn giáo học.

- Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước đối với truyền thông tôn giáo. Cần chỉ đạo việc tổng kết hoạt động truyền thông tôn giáo, rút ra những bài học kinh nghiệm. Quản lý tốt hệ thống truyền thông tôn giáo, trước hết là hệ thống truyền hình, phát thanh, thông tấn, báo chí, xuất bản, thông tin mạng...

- Đổi mới nội dung và hình thức truyền thông tôn giáo.

- Bồi dưỡng, đào tạo đội ngũ cán bộ, cộng tác viên, tuyên truyền viên làm công tác truyền thông tôn giáo.

Luận án được bảo vệ thành công tại Hội đồng chấm luận án cấp Học viện, họp tại Học viện Khoa học xã hội năm 2014.

HUỆ NGUYỄN

giới thiệu